Frjálsi lífeyrissjóðurinn

Ársreikningur

2009

Frjálsi lífeyrissjóðurinn
Borgartúni 19
105 Reykjavík
kt. 600978-0129

Frjálsi lífeyrissjóðurinn

Ársreikningur

2009

Efnisyfirlit

Áritun óháðs endurskoðanda	2
Skýrsla stjórnar	3-5
Yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris	6
Efnahagsreikningur	7
Yfirlit um sjóðstreymi	8
Skýringar	9-14
Kennitölur	15-20

Áritun óháðs endurskoðanda

Til stjórnar og sjóðfélaga Frjálsa lífeyrissjóðsins

Við höfum endurskoðað meðfylgjandi ársreikning Frjálsa lífeyrissjóðsins fyrir árið 2009. Ársreikningurinn hefur að geyma skýrslu stjórnar, yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris, efnahagsreikning, sjóðstreymi, upplýsingar um mikilvægar reikningsskilaaðferðir og aðrar skýringar.

Ábyrgð stjórnenda á ársreikningnum

Stjórnendur eru ábyrgir fyrir gerð og framsetningu ársreikningsins í samræmi við lög og reglur um ársreikninga lífeyrissjóða. Samkvæmt því ber þeim að skipuleggja, innleiða og viðhalda innra eftirliti sem varðar gerð og framsetningu ársreiknings, þannig að hann sé í meginatriðum án verulegra annmarka, hvort sem er vegna sviksemi eða mistaka. Ábyrgð stjórnenda nær einnig til þess að beitt sé viðeigandi reikningsskilaaðferðum og reikningshaldslegu mati miðað við aðstæður.

Ábyrgð endurskoðenda

Ábyrgð okkar felst í því áliti sem við látum í ljós á ársreikningnum á grundvelli endurskoðunarinnar. Endurskoðað var í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla. Samkvæmt þeim ber okkur að fara eftir settum siðareglum, skipuleggja og haga endurskoðuninni þannig að nægjanleg vissa fáist um að ársreikningurinn sé án verulegra annmarka.

Endurskoðun felur í sér aðgerðir til staðfestingar á fjárhæðum og skýringum í ársreikningnum. Val endurskoðunaraðgerða byggir á faglegu mati endurskoðandans, meðal annars á þeirri hættu að verulegir annmarkar séu á ársreikningnum, hvort sem er af völdum sviksemi eða mistaka. Við áhættumatið er tekið tillit til þess innra eftirlits lífeyrissjóðsins sem varðar gerð og framsetningu ársreikningsins, til þess að skipuleggja viðeigandi endurskoðunaraðgerðir, en ekki til þess að gefa álit á virkni innra eftirlits fyrirtækisins. Endurskoðun felur einnig í sér mat á þeim reikningsskilaaðferðum og matsaðferðum sem stjórnendur nota við gerð ársreikningsins sem og mat á framsetningu hans í heild.

Við teljum að við endurskoðunina höfum við aflað nægilegra og viðeigandi gagna til að byggja álit okkar á.

Álit

Það er álit okkar að ársreikningurinn gefi glögga mynd af breytingu á hreinni eign lífeyrissjóðsins á árinu 2009, efnahag hans 31. desember 2009 og breytingu á handbæru fé á árinu 2009 í samræmi við lög og reglur um ársreikninga lífeyrissjóða.

Kópavogur, 23. febrúar 2010

Deloitte hf.

Halldór Arason
endurskoðandi

Skýrsla stjórnar

Frjálsi lífeyrissjóðurinn var stofnaður árið 1978 og starfar samkvæmt leyfi frá Fjármálaráðuneytinu samkvæmt 52. gr. laga nr. 129/1997, um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfssemi lífeyrissjóða. Sjóðurinn starfaði eingöngu sem séreignarsjóður til 1. júlí 1999 þegar sjóðurinn stofnaði tryggingadeild.

Frjálsi lífeyrissjóðurinn valinn besti lífeyrissjóður á Íslandi

Á árinu var Frjálsi lífeyrissjóðurinn valinn besti lífeyrissjóður á Íslandi af fagtímaritinu Investment Pension Europe (IPE). Jafnframt var sjóðurinn valinn næstbesti lífeyrissjóður í Evrópu af lífeyrissjóðum sem eru minni en 1 milljarður evra að stærð og næstbesti lífeyrissjóðurinn í Evrópulöndum sem eru með færri en 1 milljón íbúa. Þetta er mikil viðurkenning fyrir sjóðinn og rekstraraðila hans, ekki síst í ljósi þeirra krefjandi aðstæðna sem ríkt hafa á Íslandi undanfarin misseri.

Frjálsi lífeyrissjóðurinn hefur áður unnið IPE-verðlaun. Árið 2005 var sjóðurinn valinn besti lífeyrissjóður Evrópu í flokknum Uppbygging lífeyrissjóða.

Sjóðfélagar, ávöxtun og eignir

Í lok árs 2009 voru sjóðfélagar 38.448 en heildarfjöldi sjóðfélaga sem greiddi iðgjöld í sjóðinn á árinu var 14.477 og nam hrein eign sjóðsins 76.889 milljónum króna. Sjóðfélögum hefur frá ársbyrjun 2008 boðist að velja milli fjögurra fjárfestingaleiða séreignardeildar sem eru með mismunandi fjárfestingastefnu, áhættu og ávöxtun. Yfirlit um helstu þætti einstakra leiða er sem hér segir:

	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi Áhætta	Trygginga-deild
Nafnávöxtun innistæðna	15,4%	9,4%	10,5%	16,0%	9,3%
Raunávöxtun innistæðna	6,2%	0,7%	1,7%	6,8%	0,6%
Hrein eign í millj.kr.	46.054	3.113	11.452	11	16.237
Fjöldi sjóðfélaga/rétthafa	33.969	2.066	4.279	23	28.123
Fjöldi sem greitt hefur í sjóðinn á árinu	11.515	939	2.427	18	11.003
Meðalfjöldi sjóðfélaga sem greiddi í sjóðinn á árinu	7.119	591	1.590	11	6.733
Fjöldi lífeyrisþega	1.319	377	789	0	584

Markhópur	Yngri en 55 ára	Eldri en 55 ára	Lífeyris-þegar	Áhættu-sæknir	Allir
Fjárfestingarstefna 2009:					
Skuldabréf	55%	85%	75%	40%	60%
Innlend hlutabréf	15%	5%	0%	20%	10%
Erlend hlutabréf	25%	10%	0%	35%	25%
Sérhæfðar fjárfestingar	5%	0%	0%	5%	5%
Bankainnstæður	0%	0%	25%	0%	0%
	100%	100%	100%	100%	100%

Frjálsi lífeyrissjóðurinn er rekinn af Arion banka og eru því engir starfsmenn hjá sjóðnum. Stjórnarmenn sjóðsins eru sjö talsins, 3 skipaðir af rekstraraðila og fjórir kosnir af sjóðfélögum á ársfundi sjóðsins.

Skýrsla stjórnar

Þróun markaða

Áframhaldandi sviptingar voru á fjármálamörkuðum á árinu. Árið fór erfilega af stað með áframhaldandi lækkunum á hlutabréfaverði, jafnt innanlands sem erlendis , auk þess sem innlend skuldabréf lækkuðu töluvert í verði. Þessir eignaflokkar mynda grunninn að eignasafni Frjálsa lífeyrissjóðsins og því var ávöxtun á fyrstu mánuðum ársins neikvæð. Seðlabankinn hóf vaxtalækkunarferli sitt á fyrri helmingi ársins og leiddi það til hækkunar á verði innlendra skuldabréfa og komu þau almennt vel út á árinu. Seðlabankinn hefur gefið í skyn að verði þróun verðbólgu og gengis krónunnar hagfelld séu forsendur til frekari lækkunar vaxta. Hlutabréfamarkaðir ytra tóku vel við sér í mars og hækkaði heimsvísitala hlutabréfa (MSCI) um 27% á árinu, mælt í dollurum, en 31% mælt í krónum. Innlendur hlutabréfamarkaður átti erfitt uppdráttar á árinu og er nú vart svipur hjá sjón. Markaðurinn lækkaði um 18,5% á árinu, en góður stígandi var þó eftir fyrsta ársfjórðung. Á næstu misserum má gera ráð fyrir því að nýskráningar félaga muni eiga sér stað á Íslandi og í því geta falist tækifæri sem rétt er að kanna til hlítar. Ávöxtun Frjálsa lífeyrissjóðsins var á heildina litið góð á árinu m.v. markaðsaðstæður.

Áhrifa fjármálakreppunnar gætir enn

Á árinu reyndist nauðsynlegt að færa frekar niður til varúðar ákveðnar eignir á árinu. Hins vegar voru varúðarniðurfærslur vegna þessa ekki það miklar að það hefði veruleg áhrif á ávöxtun sjóðsins. Má þakka það hinu varfærna eignamati í árslok 2008 auk þess sem aðgerðir í eignastýringu sjóðsins höfðu þegar dregið úr mögulegum neikvæðum áhrifum fjármálakreppunnar þegar hún skall á. Rétt er að hafa í huga að enn er mikil óvissa um hvernig gera á upp gjaldmiðlasamninga við hina föllnu banka. Í ársreikningnum er miðað við að samningarnir verði gerðir upp miðað við gildi gengisvísitölu á gjalddaga samninganna og að skuldabréf verði notuð til skuldajöfnunar. Frjálsi lífeyrissjóðurinn og Landssamtök lífeyrissjóða, f.h. aðildarsjóða sinna, gera þó kröfu um hagstæðara uppgjör. Nettóskuld samninganna samkvæmt ársreikningi sjóðsins er um 905 milljónir. Enn er beitt varfærnu mati á eignir sjóðsins og vonir standa til að endanleg niðurfærsla á eignum verði minni en endurmatið gerir ráð fyrir.

Auknar heimildir til útgreiðslu séreignar

Á árinu voru samþykkt lög á Alþingi sem heimiluðu úttekt á séreignarsparnaði allt að 1 milljón króna með jöfnum greiðslum á 9 mánuðum, og hafði þetta þau áhrif að útgreiðslur úr séreignadeild sjóðsins jukust. Þann 1. janúar síðastliðinn tóku gildi ný lög sem auka enn á heimildir til útgreiðslu séreignarsparnaðar, eða allt að 2,5 milljónir króna, einnig með jöfnum greiðslum. Þetta gæti enn frekar leitt til þess að útflæði aukist í séreignardeild sjóðsins. Frjálsi lífeyrissjóðurinn hefur ekki átt í erfiðleikum með að mæta þessu aukna útflæði þar sem seljanleiki eignasafnsins er mikill.

Jafnframt var heimilt á árinu að taka frjálsa séreign út í heilu lagi við 60 ára aldur en áður þurfti að dreifa útgreiðslum á þann árafjölda sem vantaði upp á 67 ára aldur. Útgreiðslur úr séreignadeildinni jukust á árinu vegna þessa.

Heimild að hefja töku lífeyris við 60 ára aldur

Á árinu voru gerðar breytingar á samþykktum sjóðsins á þá leið að nú er sjóðfélögum heimilt að hefja töku lífeyris úr tryggingadeild sjóðsins við 60 ára aldur. Sé það gert skerðast þó lífeyrisgreiðslur, samanber réttindatöflur sjóðsins.

Tryggingafræðileg staða

Hlutfall heildareigna á móti heildarskuldbindingum tryggingadeildar sjóðsins var í lok árs neikvæð um 8,0% sem er innan þeirra marka sem lög mæla fyrir um og ber sjóðnum því ekki skylda til að lækka réttindi sjóðfélaga. Eignir umfram áfallnar skuldbindingar voru -21,7% en þetta hlutfall lækkaði verulega við bankahrunið þegar hluti eigna sjóðsins lækkaði í verði. Enn fremur hafa verið gefnar út nýjar töflur um lífslíkur sem gera ráð fyrir lengri meðalævi en áður og hækkuðu þar með skuldbindingar sjóðsins og höfðu neikvæð áhrif á tryggingafræðilega stöðu.

Skýrsla stjórnar

Þess má geta að vegna sterkrar tryggingafræðilegrar stöðu árin 2006 og 2007 greiddi sjóðurinn bónus úr tryggingadeildinni í séreign sjóðfélaga. Fjárhæðin nam alls 2,7 milljörðum. Jafnframt má nefna að frá þeim tíma, þ.e. sl. tvö ár hafa lífeyrisréttindi sjóðfélaga hækkað sem nemur verðbólgu, eða um 26,4% enda er um verðtryggð lífeyrisréttindi að ræða.

Endurskoðunarnefnd

Samkvæmt breytingum á lögum um ársreikninga skipaði sjóðurinn þriggja manna endurskoðunarnefnd á árinu. Nefndin skal m.a. hafa eftirlit með vinnuferli við gerð reikningsskila, fyrirkomulagi innra eftirlits og endurskoðun ársreiknings. Nefndin var skipuð stjórnarmönnunum Ásdísi Evu Hannesdóttur, Bjarnari Ingimarssyni og Hauki Leóssyni , sem jafnframt er formaður nefndarinnar.

Stjórnarlaun og umsýsluþóknun

Heildarstjórnarlaun á árinu 2009 námu 6,2 milljónum kr. og umsýsluþóknun til rekstraraðila nam 231,1 milljónum kr.

Reykjavík, 23. febrúar 2010

Í stjórn

Ásgeir Thoroddsen
stjórnarformaður

Ásdís Eva Hannesdóttir

Bjarnar S. Ingimarsson

Elías Jónatansson

Elín Þórðardóttir

Haukur F. Leósson

Jónmundur Guðmarsson

Framkvæmdastjóri

Arnaldur Loftsson

Yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris fyrir árið 2009

	Skýr.	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi Áhætta	Trygginga-deild	Samtals 2009	Samtals 2008
Iðgjöld								
Iðgjöld sjóðfélaga		1.172.963	92.508	258.593	1.809	478.016	2.003.889	2.248.107
Iðgjöld launagreiðenda		1.753.323	129.231	446.429	2.824	1.376.943	3.708.751	4.067.422
Réttindaflutn. og endurgreiðslur		(4.372.380)	(222.020)	3.252.834	(397)	(71.352)	(1.413.315)	(795.365)
	10	(1.446.093)	(282)	3.957.856	4.236	1.783.608	4.299.324	5.520.164
Lífeyrir								
Lífeyrir	11	(2.282.059)	(436.778)	(1.410.627)	0	(216.502)	(4.345.965)	(1.249.051)
Umsjónarnefnd eftirlauna		0	0	0	0	225	225	198
		(2.282.059)	(436.778)	(1.410.627)	0	(216.277)	(4.345.740)	(1.248.853)
Fjárfestingartekjur								
Tekjur af eignarhlutum		205.351	12.290	0	0	24.304	241.945	(817.592)
Breytingar á niðurfærslu		(1.004.466)	(133.330)	(212.959)	0	(131.216)	(1.481.971)	(2.261.064)
Vaxtatekjur og gengismunur	12	7.103.463	396.733	1.393.083	1.702	1.479.050	10.374.030	1.158.445
		6.304.348	275.692	1.180.124	1.702	1.372.138	9.134.004	(1.920.211)
Fjárfestingargjöld								
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður ..		(64.095)	(4.585)	(15.593)	(16)	(22.300)	(106.589)	(105.588)
Önnur fjárfestingargjöld		(30.075)	(3.790)	(15.593)	(16)	(15.293)	(64.767)	(123.176)
	16	(94.170)	(8.375)	(31.186)	(32)	(37.593)	(171.355)	(228.764)
Rekstrarkostnaður								
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður ..	16	(58.534)	(4.213)	(14.335)	(14)	(24.235)	(101.331)	(98.594)
Hækkun á hreinni eign á árinu	19	2.423.492	(173.955)	3.681.832	5.892	2.877.641	8.814.902	2.023.742
Hrein eign frá fyrra ári		43.630.860	3.286.806	7.769.989	5.279	13.358.913	68.051.848	66.028.106
Hrein eign til greiðslu lífeyris		46.054.352	3.112.851	11.451.821	11.171	16.236.554	76.866.749	68.051.848

Efnahagsreikningur 31. desember 2009

	Skýr.	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi Áhætta	Trygginga-deild	Samtals 2009	Samtals 2008
Fjárfestingar								
Verðbréf með breytilegum tekjum ...	13	26.354.040	1.128.111	228.538	2.605	5.129.533	32.842.827	31.864.181
Verðbréf með föstum tekjum	14	18.029.788	1.923.003	8.892.494	7.864	10.356.382	39.209.530	31.335.942
Veðlán	15	979.668	0	0	0	21.297	1.000.965	834.516
Verðtryggð innlán		0	0	1.914.536	0	0	1.914.536	1.357.738
Aðrar fjárfestingar	20	0	0	0	0	14.788	14.788	14.788
		45.363.496	3.051.115	11.035.568	10.468	15.522.000	74.982.646	65.407.165
Kröfur								
Kröfur á launagreiðendur		126.275	8.657	31.290	33	197.380	363.636	273.034
Aðrar kröfur		84.686	1.069	2.528	2	8.979	97.263	7.787
		210.960	9.726	33.819	35	206.359	460.899	280.821
Aðrar eignir								
Bankainnstæður		1.317.677	93.268	450.941	773	962.045	2.824.705	3.548.844
Eignir samtals		46.892.134	3.154.108	11.520.328	11.277	16.690.403	78.268.251	69.236.830
Skuldbindingar								
Gjaldmiðlasamningar	21	(610.132)	(23.994)	0	(94)	(271.092)	(905.313)	(788.322)
Viðskiptaskuldir								
Aðrar skuldir		(227.649)	(17.263)	(68.507)	(13)	(182.757)	(496.188)	(396.660)
Skuldir samtals		(837.781)	(41.258)	(68.507)	(106)	(453.849)	(1.401.501)	(1.184.982)
Hrein eign til greiðslu lífeyris		46.054.352	3.112.851	11.451.821	11.171	16.236.554	76.866.749	68.051.848

Sjóðstreymi 2009

	Skýr.	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi Áhætta	Trygginga-deild	Samtals 2009	Samtals 2008
Inngreiðslur								
Iðgjöld		(1.446.093)	(282)	3.957.856	4.236	1.783.608	4.299.324	5.520.164
Fjárfestingartekjur		5.694.216	251.698	1.180.124	1.608	1.101.046	8.228.691	(2.708.533)
Afborganir verðbréfa		1.228.381	170.161	614.008	339	545.222	2.558.111	2.113.909
Seld verðbréf með breytil. tekjum		3.506.984	242.012	1.841.670	3.996	2.612.250	8.206.913	32.066.015
Seld verðbréf með föstum tekjum		3.337.427	228.017	4.016.296	494	908.431	8.490.665	9.129.476
		12.320.915	891.607	11.609.954	10.673	6.950.556	31.783.704	46.121.031
Útgreiðslur								
Lífeyrir		2.282.059	436.778	1.410.627	0	216.502	4.345.965	1.249.051
Fjárfestingargjöld		94.170	8.375	31.186	32	37.593	171.355	228.764
Rekstrarkostnaður		58.534	4.213	14.335	14	24.235	101.331	98.594
Skammtímaliðir, breyting		(57.044)	(4.934)	7.144	(27)	(25.690)	(80.550)	56.104
		2.377.719	444.432	1.463.292	19	252.639	4.538.101	1.632.512
Ráðstöfunarfé til kaupa á verðbréfum og annarri fjárfestingu		9.943.196	447.175	10.146.662	10.654	6.697.916	27.245.603	44.488.519
Kaup á verðbréfum og önnur fjárfesting								
Keypt verðbréf með breytil. tekjum		4.838.350	276.525	736.732	5.682	2.517.717	8.375.005	23.768.202
Keypt verðbréf með föstum tekjum		5.532.991	248.870	9.348.589	5.100	3.767.419	18.902.969	16.272.123
Ný veðlán og útlán		134.970	0	0	0	0	134.970	373.765
Hækkun á bankainnistæðum		0	0	556.798	0	0	556.798	1.357.738
		10.506.311	525.395	10.642.119	10.782	6.285.136	27.969.742	41.771.828
Hækkun/(lækkun) á bankainnist		(563.115)	(78.220)	(495.457)	(128)	412.781	(724.139)	2.716.690
Bankainnistæður í ársbyrjun		1.880.792	171.488	946.399	901	549.264	3.548.844	832.154
Bankainnistæður í árslok		1.317.677	93.268	450.941	773	962.045	2.824.705	3.548.844

Skýringar

Reikningsskilaaðferðir

1. **Grundvöllur reikningsskilanna**
Ársreikningur Frjálsa lífeyrissjóðsins fyrir árið 2009 er gerður í samræmi við lög nr. 129/1997 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða og reglur Fjármáleftirlitsins nr. 55/2000 um ársreikninga lífeyrissjóða. Í öllum meginatriðum er beitt sömu reikningsskilaaðferðum og árið áður. Ársreikningurinn er gerður í íslenskum krónum.

2. **Mat og ákvarðanir**
Við gerð ársreiknings þurfa stjórnendur, í samræmi við lög um ársreikninga, að taka ákvarðanir, meta og draga ályktanir sem hafa áhrif á eignir og skuldir á reikningsskiladegi, upplýsingar í skýringum og tekjur og gjöld. Við mat og ályktanir er byggt á reynslu og ýmsum öðrum þáttum sem taldir eru viðeigandi og mynda grundvöll þeirra ákvarðana sem teknar eru um bókfært verð eigna og skulda sem ekki liggur fyrir með öðrum hætti. Breytingar á reikningshaldslegu mati eru færðar á því tímabili sem þær eiga sér stað.

3. **Erlendir gjaldmiðlar**
Viðskipti í erlendum gjaldmiðlum eru færð á gildandi gengi þess dags sem viðskiptin fara fram. Peningalegar eignir og skuldir í erlendum gjaldmiðlum eru færðar miðað við gengi í árslok. Gengismunur sem myndast er færður meðal fjárfestingartekna. Miðgengi Seðlabanka Íslands greinist þannig:

		Meðalgengi ársins		Árslokagengi	
	Mynt	2009	2008	31.12.2009	31.12.2008
Evra	EUR	172,67	127,46	179,88	169,97
Bandaríkjadollar	USD	123,59	88,07	124,90	120,87
Japanskt jen	JPY	1,32	0,86	1,35	1,34
Svissneskur franki	CHF	114,32	80,69	121,26	113,92
Sterlingspund	GBP	193,89	159,35	201,60	175,43
Sænsk króna	SEK	16,30	13,20	17,52	15,56
Dönsk króna	DKK	23,19	17,09	24,17	22,81

4. **Áhættustjórnun**
Engir framvirkir gjaldeyrisskiptasamningar, valréttir eða afleiðusamningar eru við lýði hjá sjóðnum. Sjá nánar í skýringu 21.

5. **Verðbréf**
Frjálsi 1, Frjálsi 2 og Frjálsi 3, Frjálsi Áhætta:
Skráð verðbréf með breytilegum tekjum, skráð verðbréf með föstum tekjum og hlutdeildarskírteini eru færð til eignar á markaðsverði í árslok. Óskráð verðbréf með föstum tekjum eru færð til eignar miðað við upphaflega kaupkröfu. Önnur óskráð verðbréf eru færð til eignar á upphaflegu kostnaðarverði eða áætluðu markaðsverði í árslok, hvort sem lægra er.

Tryggingadeild:
Verðbréf eru metin með sama hætti og í leiðum Frjálsa 1 til 3 og Frjálsa Áhætta hér að ofan, að því undanskildu að frá ársbyrjun 2006 hafa öll verðbréf með föstum tekjum verið færð til eignar miðað við upphaflega kaupkröfu.

6. **Skráning tekna**
Undir tekjur af eignarhlutum fellur arður af hlutabréfum, söluhagnaður og óinnleystur gengismunur af hlutabréfum, bæði vegna breytinga á gengi bréfanna og gengi íslensku krónunnar.

Undir vaxtatekjur og gengismun falla vaxtatekjur af verðbréfum með föstum tekjum, veðlánum, auk vaxtatekna af iðgjöldum og bankainnstæðum. Þá fellur undir þennan lið gengismunur af verðbréfum með föstum tekjum í erlendum gjaldmiðlum og breytingar á gengi innlendra og erlendra hlutdeildarskírteina.

7. **Rekstrarkostnaður**
Rekstrarkostnaði sjóðsins er skipt á fjárfestingargjöld og rekstrarkostnað eftir því hvort um er að ræða kostnað við eignaumsýslu eða annan rekstur sjóðsins.

8. **Skuldbindingar**

Skuldbindingar eru færðar upp í efnahagsreikningi ef líklegt þykir að sjóðurinn verði fyrir fjárhagslegum útgjöldum í framtíðinni vegna tiltekins atburðar eða viðskipta og hægt er að meta fjárhæð hennar með áreiðanlegum hætti.

Iðgjöld

9. Í ársreikningi sjóðsins eru iðgjöld færð til tekna í yfirliti um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris þegar skilagreinar hafa borist sjóðnum, óháð því hvort þau eru greidd eða ekki. Sjóðsfélagar greiða iðgjöld inn á sameiginlegan iðgjaldareikning Frjálsa lífeyrissjóðsins óháð því í hvaða deild þeir greiða. Í árslok 2009 er staðan á iðgjaldareikningi sjóðsins um 159,8 milljónir króna.

10. Iðgjöld greinast þannig:

	Samtals 2009
Lágmarksiðgjöld	4.266.124
Viðbótariðgjöld	1.446.516
Réttindaflutningur og endurgreiðslur	(1.413.315)
	4.299.324

Lífeyrir

11. Lífeyrir greinist þannig:

	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi Áhætta	Trygginga-deild	Samtals 2009
Ellilífeyrir	964.496	372.862	1.030.417	0	57.223	2.424.998
Barnalífeyrir	0	0	0	0	9.366	9.366
Makalífeyrir	0	0	0	0	22.048	22.048
Örorkulífeyrir	22.865	120	12.728	0	127.865	163.578
Fyrirframgreiðsla séreignasparnaðar	1.159.026	41.609	260.684	0	0	1.461.319
Annar lífeyrir	135.671	22.187	106.798	0	(225)	264.431
	2.282.059	436.778	1.410.627	0	216.277	4.345.740

Vaxtatekjur og gengismunur

12. Vaxtatekjur og gengismunur greinist þannig:

	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi Áhætta	Trygginga-deild	Samtals 2009
Skuldabréf og hlutdeildarskírteini	6.807.751	376.751	977.659	1.499	1.335.046	9.498.706
Vaxtatekjur vegna iðgjalda	12.182	1.349	8.750	37	0	22.319
Bankainnistæður	242.407	18.633	406.674	155	144.004	811.873
Endurgreidd þóknun	41.123	0	0	10	0	41.133
	7.103.463	396.733	1.393.083	1.702	1.479.050	10.374.030

Fjárfestingar

13. Verðbréf með breytilegum tekjum greinast þannig:

	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi Áhætta	Trygginga-deild	Samtals 31.12.2009
Skráð innlend hlutabréf	37.279	0	0	0	0	37.279
Óskráð innlend hlutabréf	8.098	1.796	2.536	0	6.186	18.616
Skráð erlend hlutabréf	136	4	0	0	0	140
Óskráð erlend hlutabréf	27.459	0	0	0	12.511	39.970
Innlend hlutdeildarskírteini	9.193.986	700.557	226.002	1.125	1.260.110	11.381.780
Erlend hlutdeildarskírteini	17.087.083	425.754	0	1.480	3.850.726	21.365.042
	26.354.040	1.128.111	228.538	2.605	5.129.533	32.842.827

14. Verðbréf með föstum tekjum greinast þannig:

	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi Áhætta	Trygginga-deild	Samtals 31.12.2009
Skuldabréf með ríkisábyrgð	15.001.049	1.730.846	8.478.737	7.765	9.378.119	34.596.516
Skuldabréf með ábyrgð fjármálast.	201.731	16.667	11.751	0	83.628	313.777
Skuldabréf með ábyrgð sveitafélaga	824.922	55.514	117.651	0	341.741	1.339.828
Önnur skuldabréf	2.002.086	119.976	284.355	99	552.894	2.959.409
	18.029.788	1.923.003	8.892.494	7.864	10.356.382	39.209.530

Verðbréf með föstum tekjum eru metin á áætluðu markaðsverði í Frjálsa 1, Frjálsa 2, Frjálsa 3 og Frjálsa Áhættu, en á kaupkröfu í Tryggingadeild. Bókfært verð og verð samkvæmt upphaflegri kaupkröfu sundurliðast þannig:

	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi Áhætta	Trygginga-deild	Samtals 31.12.2009
Samkvæmt upphaflegri kaupkröfu	18.427.936	1.815.738	8.652.449	7.353	10.356.382	39.259.859
Samkvæmt ársreikningi	18.029.788	1.923.003	8.892.494	7.864	10.356.382	39.209.530
	398.149	(107.265)	(240.044)	(510)	0	50.328

Áætlað markaðsverð verðbréfa í tryggingadeild, var 10.993 milljónir króna í lok tímabilsins, samanborið við 10.356 milljónir króna sé miðað við upphaflega kaupkröfu eða 637 milljónum króna hærra. Í ársbyrjun var áætlað markaðsverð verðbréfa í tryggingadeild 204 milljónir króna hærra en ef miðað er við upphaflega kaupkröfu.

Varúðarniðurfærsla á skuldabréfum með föstum tekjum greinist þannig:

	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Trygginga-deild	Samtals 31.12.2009
Skuldabréf fjármálafyrirtækja	1.728.244	121.434	0	285.707	2.135.385
Skuldabréf annarra fyrirtækja	789.939	78.894	271.028	104.931	1.244.793
	2.518.184	200.328	271.028	390.638	3.380.178
Varúðarniðurfærsla í upphafi árs	1.723.503	77.465	76.472	339.702	2.217.142
Breyting á niðurfærslu á árinu	794.681	122.863	194.556	50.936	1.163.036

Breyting á varúðarniðurfæslu á árinu greinist þannig:

	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Trygginga-deild	Samtals 31.12.2009
Skuldabréf fjármálafyrirtækja	320.512	76.256	(4.168)	(9.318)	383.282
Skuldabréf annarra fyrirtækja	474.169	46.607	198.724	60.254	779.753
	794.681	122.863	194.556	50.936	1.163.036

Sjóðurinn á jafnframt skuldabréf útgefin af Kaupþing banka hf. sem ekki eru niðurfærð þar sem fyrirhugað er að nota þau til skuldajöfnunar sbr. skýring 21.

Niðurfærsla sem gjaldfærð er í yfirliti um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris greinist með eftirfarandi hætti:

	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Trygginga-deild	Samtals 31.12.2009
Endanlega afskrifað á árinu	200.918	10.468	18.403	80.387	310.175
Breyting á varúðarniðurfærslu á árinu	794.681	122.863	194.556	50.936	1.163.036
	995.599	133.330	212.959	131.323	1.473.211
Niðurfærsla ársins í hlutfalli við hreina eign í lok árs	2,2%	4,3%	1,9%	0,8%	1,9%

15. Veitt lán gegn veði í fasteignum:

	Frjálsi 1	Trygginga-deild	Samtals 31.12.2009
Sjóðfélagar	1.018.687	22.418	1.041.105
Aðrir aðilar	12.542	0	12.542
Varúðarniðurfærsla	(51.561)	(1.121)	(52.682)
	979.668	21.297	1.000.965

Önnur mál

16. Þóknun til rekstraraðila fyrir umsjón og starfsrækslu sjóðsins á árinu nam 231,1 milljón króna og er hún í samræmi við rekstrarsamning þar um. Þóknun til Arion verðbréfavörslu hf. nam 12,0 milljónum króna. Aðrar þóknanir sem eru vegna erlendra fjárfestinga námu 7,9 milljónum króna. Endurgreidd þóknun fyrri ára vegna erlendra fjárfestinga á árinu nám 49,7 milljónum króna.

Þóknun til rekstraraðila og Arion verðbréfavörslu, að frádreginni nettó þóknun vegna erlendra fjárfestinga að fjárhæð 41,8 milljón króna, er gjaldfærð annars vegar meðal fjárfestingargjalda að fjárhæð 171,4 milljónir króna og hinsvegar meðal rekstrarkostnaðar að fjárhæð 71,1 milljón króna. Að auki fékk sjóðurinn endurgreidda þóknun að fjárhæð 41,1 milljón króna og er hún færð til hækkunar á fjárfestingartekjum.

17. Greidd stjórnarlaun fyrir árin 2009 og 2008 sundurliðast með eftirfarandi hætti:

	2009	2008
Ásgeir Thoroddsen	1.620	1.800
Ásdís Eva Hannesdóttir	810	900
Bjarnar S. Ingimarsson	810	900
Jónmundur Guðmarsson	810	900
Elías Jónatansson	810	900
Haukur F. Leósson	810	900
Elín Þórðardóttir	540	0
María Sólbergsdóttir	0	600
	6.210	6.900

Endurskoðunarnefnd sjóðsins skipa Ásdís Eva Hannesdóttir, Bjarnar S. Ingimarsson og Haukur F. Leósson. Greidd nefndarlaun á árinu 2009 námu 90 þúsundum króna á nefndarmann.

18. Þóknanir til endurskoðenda á árinu 2009 sundurliðast með eftirfarandi hætti (með vsk.):

	2009
Endurskoðun ársreiknings	2.109
Könnun árshlutareikninga	1.450
Önnur endurskoðunartengd þjónusta	518
	4.077

19. Breytingar á inneign sjóðfélaga greinast þannig á árinu:

	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi Áhætta	Trygginga-deild	Samtals 2009
Iðgjöld	(1.446.093)	(282)	3.957.856	4.236	1.783.608	4.299.324
Greiddur lífeyrir	(2.282.059)	(436.778)	(1.410.627)	0	(216.277)	(4.345.740)
Vextir og kostnaður	6.151.645	263.104	1.134.603	1.656	1.310.310	8.861.317
	2.423.492	(173.955)	3.681.832	5.892	2.877.641	8.814.902

20. Aðrar fjárfestingar:

	Fasteigna-mat	Vátrygginga-mat	Áætlað söluverð	Bókfært verð
Vitastígur 3, Bolungarvík - í sölumeðferð	18.976	101.100	16.500	14.788

21. Frjálsi lífeyrissjóðurinn er með óuppgerða gjaldmiðlasamninga við Kaupþing banka hf. Óvíst er hvenær þessir samningar verði gerðir upp og hvort það verði gert með samningum milli aðila eða með atbeina dómsstóla. Frjálsi lífeyrissjóðurinn á skuldabréf útgefin af Kaupþing banka hf. og hefur sett þau skuldabréf fram sem kröfu eða skuldajöfnun á móti gjaldmiðlasamningunum við bankann. Í ársreikningi Frjálsa lífeyrissjóðsins hefur verið færð að fullu til gjalda og skuldar krafa Kaupþings vegna gjaldmiðlasamninganna og á móti skuldabréfaeign sjóðsins á Kaupþing banka hf. Vextir af höfuðstól gjaldmiðlasamninga hafa verið reiknaðir til ársloka en vextir af höfuðstól skuldajöfnunarkröfu til 22. apríl 2009 sem er upphafsdagur kröfumeðferðar.

Gjaldmiðlasamningarnir eru reiknaðir upp á gjalddaga. Fyrri gjalddaginn var 21. október 2008 en þá var gengisvísitala Seðlabankans 201,3, seinni gjalddaginn var þann 30. desember 2008 en þá var gengisvísitalan 217,3.

Staðan á skuldbindingunni greinist á eftirfarandi hátt:

	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi Áhætta	Trygginga-deild	Samtals 31.12.2009
Höfuðstóll gjaldmiðlasamninga	(1.108.292)	(26.246)	(76)	(307.516)	(1.442.129)
Dráttarvextir til 31.12.2009	(257.953)	(6.128)	(18)	(71.989)	(336.088)
Höfuðstóll skuldajöfnunarkröfu	662.510	4.950	0	77.323	744.783
Dráttarvextir til 22.4.2009	93.602	3.429	0	31.090	128.121
	(610.132)	(23.994)	(94)	(271.092)	(905.313)

Landssamtök lífeyrissjóða hafa óskað eftir fyrir hönd lífeyrissjóða að gjaldmiðlasamningar við banka verði gerðir upp miðað við gengisvísitöluna 175. Í tilviki Frjálsa lífeyrissjóðsins ætti sjóðurinn kröfu á Kaupþing banka hf. þar sem að sjóðurinn á skuldabréf útgefin af Kaupþing banka hf. Til upplýsinga þá yrði skuld sjóðsins vegna þessara samninga óveruleg ef að þeir verða gerðir upp miðað við gengisvísitöluna 194,5 eða lægri. Hér að neðan eru sýnd hver áhrifin á skuldina yrðu ef að samningarnir yrðu gerðir upp á því gengi.

	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi Áhætta	Trygginga-deild	Samtals 31.12.2009
Hrein eign í árslok sbr. ársreikning	46.054.352	3.112.851	11.171	16.236.554	65.414.928
Hrein eign í árslok m.v. GVT 194,5 eða lægra	46.664.485	3.136.845	11.264	16.507.647	66.320.241
Mismunur í hlutfalli við hreina eign í árslok	1,3%	0,8%	0,8%	1,7%	1,4%

22. Alþingi framlengdi lög í árslok 2009 sem heimila fólki að taka út séreignarlífeyrissparnað. Á árinu 2010 eru eigendur séreignarlífeyrissparnaðar heimilt að taka út 1,5 milljón króna hver og einn til viðbótar við þá 1 milljón króna sem hægt var að sækja um árið 2009.

Tryggingafræðileg úttekt

23. Samkvæmt tryggingafræðilegum útreikningi nam áfallin lífeyrisskuldbinding tryggingadeildar Frjálsa 21.418 milljónum króna í árslok 2009 miðað við 3,5% ársvexti og að teknu tilliti til áætlaðs kostnaðar við rekstur sjóðsins. Endurmetin hrein eign deildarinnar í árslok 2009 var 16.759 milljónir króna eða 4.658 milljónum lærri. Lífeyrisskuldbinding tryggingardeildar sjóðsins í árslok 2008 greinist þannig:

	Áfallin skuldbind.	Framtíðar-skuldbind.	Samtals 31.12.2009	Samtals 31.12.2008
Eignir:				
Hrein eign til greiðslu lífeyris	16.236.554	0	16.236.554	13.358.913
Endurmat verðbréfa miðað við 3,5% vexti	1.098.500	0	1.098.500	816.400
Lækkun vegna fjárfestingagjalda	(575.700)	0	(575.700)	(500.200)
Núvirði framtíðariðgjalda	0	29.345.900	29.345.900	33.692.900
	16.759.354	29.345.900	46.105.254	47.368.013
Skuldbindingar:				
Ellilífeyrir	14.984.200	19.637.400	34.621.600	33.463.900
Örorkulífeyrir	4.647.000	6.505.700	11.152.700	11.829.000
Makalífeyrir	1.585.200	1.807.700	3.392.900	3.531.900
Barnalífeyrir	37.000	285.000	322.000	337.700
Rekstrarkostnaður	164.200	444.900	609.100	590.100
	21.417.600	28.680.700	50.098.300	49.752.600
Eignir umfram skuldbindingar	(4.658.246)	665.200	(3.993.046)	(2.384.587)
Í hlutfalli af skuldbindingum	(21,7%)	2,3%	(8,0%)	(4,8%)

Kennitölur Frjálsa lífeyrissjóðsins

	2009	2008	2007	2006	2005

Fjöldi

	2009	2008	2007	2006	2005
Meðalfjöldi sjóðfélaga	9.501	10.395	10.717	10.221	9.739
Heildarfjöldi sjóðfélaga	38.448	37.841	36.981	35.569	30.908
Fjöldi lífeyrisþega	2.529	1.611	1.404	1.090	795
Fjöldi lífeyrisþega - fyrirframgreiðsla séreignasparnaðar	3.111	-	-	-	-
Meðalfjöldi lífeyrisþega	3.689	1.175	1.055	671	326

Hlutfallsleg skipting lífeyris

	2009	2008	2007	2006	2005
Ellilífeyrir	55,8%	80,9%	71,2%	74,2%	80,1%
Örorkulífeyrir	0,2%	0,5%	0,6%	0,9%	3,9%
Makalífeyrir	0,5%	1,2%	1,3%	1,5%	4,7%
Barnalífeyrir	3,8%	7,4%	7,1%	9,6%	7,1%
Fyrirframgreiðsla séreignasparnaðar	33,6%	-	-	-	-
Annar lífeyrir	6,1%	10,0%	19,8%	13,8%	4,2%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Kennitölur Frjálsa 1

	2009	2008	2007	2006	2005
Ávöxtun					
Nafnávöxtun	15,4%	(4,9%)	2,0%	17,7%	15,6%
Hrein raunávöxtun	6,2%	(18,2%)	(3,6%)	10,1%	11,0%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 5 ára	0,4%	1,1%	8,4%	7,0%	4,3%
Hlutfallsleg skipting fjárfestinga					
Verðbréf með breytilegum tekjum, skráð	53,7%	55,3%	60,1%	63,5%	58,4%
Verðbréf með föstum tekjum, skráð	35,3%	41,2%	38,1%	35,0%	38,6%
Verðbréf með breytilegum tekjum, óskráð	4,4%	0,2%	0,2%	0,1%	0,5%
Verðbréf með föstum tekjum, óskráð	4,4%	1,3%	1,4%	0,7%	1,9%
Veðlán	2,2%	2,0%	0,2%	0,7%	0,6%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Hlutfallsleg skipting fjárfestinga eftir gjaldmiðlum					
Eignir í íslenskum krónum	62,0%	67,9%	67,5%	62,5%	65,1%
Eignir í erlendum gjaldmiðlum	38,0%	32,1%	32,5%	37,5%	34,9%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Fjöldi					
Meðalfjöldi sjóðfélaga	7.119	8.809	9.157	8.693	8.347
Heildarfjöldi sjóðfélaga	33.969	34.800	34.635	30.635	29.096
Fjöldi lífeyrisþega	1.319	798	723	491	417
Fjöldi lífeyrisþega - fyrirframgreiðsla séreignasparnaðar	2.722	-	-	-	-
Meðalfjöldi lífeyrisþega	2.476	520	468	310	226
Hlutfallsleg skipting lífeyris					
Ellilífeyrir	42,3%	85,1%	85,3%	74,1%	75,9%
Barnalífeyrir	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	7,5%
Makalífeyrir	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	5,5%
Örorkulífeyrir	1,0%	2,0%	3,0%	2,8%	3,9%
Fyrirframgreiddur séreignasparnaður	50,8%	-	-	-	-
Annar lífeyrir	5,9%	12,9%	11,7%	23,1%	7,2%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Kennitölur Frjálsa 2

	2009	2008	2007	2006	2005
Ávöxtun					
Nafnávöxtun	9,4%	12,3%	4,9%	11,1%	8,1%
Hrein raunávöxtun	0,7%	(3,5%)	(0,9%)	3,9%	3,8%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 5 ára	0,8%	2,6%	5,8%	6,4%	5,4%
Hlutfallsleg skipting fjárfestinga					
Verðbréf með breytilegum tekjum, skráð	33,7%	36,5%	50,9%	53,7%	60,9%
Verðbréf með föstum tekjum, skráð	59,1%	63,3%	48,0%	44,4%	38,5%
Verðbréf með breytilegum tekjum, óskráð	3,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Verðbréf með föstum tekjum, óskráð	3,9%	0,2%	1,1%	1,9%	0,6%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Hlutfallsleg skipting fjárfestinga eftir gjaldmiðlum					
Eignir í íslenskum krónum	86,3%	88,8%	88,2%	85,9%	88,7%
Eignir í erlendum gjaldmiðlum	13,7%	11,2%	11,8%	14,1%	11,3%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Fjöldi					
Meðalfjöldi sjóðfélaga	591	649	604	614	597
Heildarfjöldi sjóðfélaga	2.066	2.139	2.068	1.546	1.464
Fjöldi lífeyrisþega	377	220	191	120	78
Fjöldi lífeyrisþega - fyrirframgreiðsla séreignasparnaðar	81	-	-	-	-
Meðalfjöldi lífeyrisþega	315	141	127	73	45
Hlutfallsleg skipting lífeyris					
Ellilífeyrir	85,4%	95,0%	98,1%	87,3%	98,9%
Barnalífeyrir	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,4%
Makalífeyrir	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,6%
Örorkulífeyrir	0,0%	0,0%	0,0%	1,7%	0,0%
Fyrirframgreiddur séreignasparnaður	9,5%	-	-	-	-
Annar lífeyrir	5,1%	4,9%	1,9%	11,0%	0,1%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Kennitölur Frjálsa 3

	2009	2008	2007	2006	2005
Ávöxtun					
Nafnávöxtun	10,5%	23,6%	11,7%	7,9%	8,9%
Hrein raunávöxtun	1,7%	6,3%	5,5%	0,9%	4,6%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 5 ára	3,8%	4,7%	4,7%	4,9%	6,1%
Hlutfallsleg skipting fjárfestinga					
Verðbréf með breytilegum tekjum, skráð	2,1%	20,1%	20,3%	0,2%	-
Verðbréf með föstum tekjum, skráð	78,0%	50,2%	67,2%	84,8%	-
Verðbréf með breytilegum tekjum, óskráð	0,0%				
Verðbréf með föstum tekjum, óskráð	2,6%	0,1%	10,1%	3,8%	-
Bankainnistæður	17,4%	29,6%	2,4%	11,2%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Hlutfallsleg skipting fjárfestinga eftir gjaldmiðlum

	2009	2008	2007	2006	2005
Eignir í íslenskum krónum	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Fjöldi

	2009	2008	2007	2006	2005
Meðalfjöldi sjóðfélaga	1.590	760	757	901	1.050
Heildarfjöldi sjóðfélaga	4.279	3.165	2.623	2.599	2.556
Fjöldi lífeyrisþega	789	450	455	268	193
Fjöldi lífeyrisþega - fyrirframgreiðsla séreignasparnaðar	445	-	-	-	-
Meðalfjöldi lífeyrisþega	853	310	313	178	133

Hlutfallsleg skipting lífeyris

	2009	2008	2007	2006	2005
Ellilífeyrir	73,0%	87,1%	92,0%	93,2%	91,2%
Barnalífeyrir	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,3%
Makalífeyrir	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	4,9%
Örorkulífeyrir	0,9%	0,8%	1,8%	0,1%	0,4%
Fyrirframgreiddur séreignasparnaður	18,5%	-	-	-	-
Annar lífeyrir	7,6%	12,1%	6,2%	6,7%	3,2%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Kennitölur Frjálsa Áhætta

	2009	2008
Ávöxtun		
Nafnávöxtun	16,0%	(7,4%)
Hrein raunávöxtun	6,8%	(20,4%)
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 5 ára	-	-
Hlutfallsleg skipting fjárfestinga		
Verðbréf með breytilegum tekjum, skráð	24,9%	46,5%
Verðbréf með föstum tekjum, skráð	74,2%	51,0%
Verðbréf með föstum tekjum, óskráð	0,9%	2,5%
	100,0%	100,0%

Hlutfallsleg skipting fjárfestinga eftir gjaldmiðlum

	2009	2008
Eignir í íslenskum krónum	85,7%	74,9%
Eignir í erlendum gjaldmiðlum	14,3%	25,1%
	100,0%	100,0%

Fjöldi

	2009	2008
Meðalfjöldi sjóðfélaga	11	7
Heildarfjöldi sjóðfélaga	23	18
Fjöldi lífeyrisþega	0	0
Meðalfjöldi lífeyrisþega	0	0

Kennitölur Tryggingadeild

	2009	2008	2007	2006	2005
Ávöxtun					
Nafnávöxtun	9,3%	(7,6%)	3,4%	19,2%	16,2%
Hrein raunávöxtun skv. formúlu FME	0,6%	(20,6%)	(2,3%)	11,4%	11,5%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 5 ára	(0,6%)	1,0%	9,0%	7,4%	4,5%
Ávöxtun miðað við uppgjör gjaldmiðlasamninga á gengisvísitölunni 175					
Nafnávöxtun	9,9%	(5,9%)	-	-	-
Hrein raunávöxtun skv. formúlu FME	1,2%	(19,1%)	-	-	-
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 5 ára	(0,5%)	1,4%	-	-	-
Hlutfallsleg skipting fjárfestinga					
Verðbréf með breytilegum tekjum, skráð	29,9%	45,5%	60,1%	58,8%	56,4%
Verðbréf með föstum tekjum, skráð	63,2%	53,1%	38,2%	39,1%	42,0%
Verðbréf með breytilegum tekjum, óskráð	3,2%	0,3%	0,2%	0,2%	0,1%
Verðbréf með föstum tekjum, óskráð	3,6%	0,9%	1,3%	1,6%	1,5%
Veðlán	0,1%	0,2%	0,2%	0,3%	-
Fasteign	0,1%	-	-	-	-
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Hlutfallsleg skipting fjárfestinga eftir gjaldmiðlum

	2009	2008	2007	2006	2005
Eignir í íslenskum krónum	75,0%	69,8%	69,2%	62,8%	68,1%
Eignir í erlendum gjaldmiðlum	25,0%	30,2%	30,8%	37,2%	31,9%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Fjöldi

	2009	2008	2007	2006	2005
Meðalfjöldi sjóðfélaga	6.733	7.063	7.091	6.447	5.881
Heildarfjöldi sjóðfélaga	28.123	27.047	25.955	24.445	19.422
Fjöldi lífeyrisþega	584	467	351	364	107
Meðalfjöldi lífeyrisþega	502	407	362	186	76

Hlutfallsleg skipting lífeyris

	2009	2008	2007	2006	2005
Ellilífeyrir	26,4%	31,4%	30,7%	25,0%	2,7%
Barnalífeyrir	4,3%	4,0%	5,2%	5,1%	12,2%
Makalífeyrir	10,2%	10,0%	12,3%	8,2%	5,1%
Örorkulífeyrir	59,1%	54,6%	51,8%	47,6%	76,0%
Annar lífeyrir	0,0%	0,0%	0,0%	14,1%	4,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Sundurliðanir á verðbréfum

	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi Áhætta	Trygginga-deild	Samtals 2009
Innlend hlutadeildarskírteini						
Stefnir Ríkisverðbréfasjóður-langur..........	3.356.241	323.074	94.710	191	654.046	4.428.263
Stefnir Ríkisverðbréfasjóður-millilangur..	3.500.220	198.959	13.432	182	53.526	3.766.318
Stefnir Ríkisvíxlasjóður................................	1.444.929	75.622	114.499	530	70.195	1.705.774
Stefnir ÍS 15...	430.038	30.835	0	108	158.968	619.949
Kaupthing Fixed Income............................	157.765	24.140	0	0	156.401	338.306
Fagfjárfestasjóður CDO 1..........................	104.624	21.688	0	0	83.847	210.159
Hávaxtasjóður...	95.920	15.321	0	40	26.901	138.183
Kaupthing IS5...	60.285	7.897	0	28	40.721	108.931
Stefnir Ríkisskuldabréf verðtryggð............	40.573	2.959	3.361	46	13.225	60.165
Stefnir Erlend skuldabréf............................	3.392	61	0	0	2.279	5.732
	9.193.986	700.557	226.002	1.125	1.260.110	11.381.780

Erlend hlutdeildarskírteini

	Frjálsi 1	Frjálsi 2	Frjálsi 3	Frjálsi Áhætta	Trygginga-deild	Samtals 2009
State Street N-America Enh. Fund...........	4.695.942	105.345	0	0	340.639	5.141.926
JPMorgan Liq. Funds-EUR Govm...........	797.170	31.536	0	0	1.448.937	2.277.643
Findlay Park American SM COS..............	1.450.056	30.266	0	0	81.281	1.561.604
Fidelity Active Str. Sicav F. - Eur F..........	1.389.685	23.591	0	0	32.399	1.445.675
KMS BRIC..	1.168.924	29.091	0	0	132.144	1.330.160
Montanaro Eur Sm. Comp. Fund............	1.059.848	21.947	0	0	126.849	1.208.644
Fidelity European Mid Cap Fund.............	1.035.297	18.091	0	0	116.522	1.169.909
State Street Pacific Enhance Fund...........	996.437	21.248	0	0	103.742	1.121.427
Kaupthing Fund Global Value...................	932.451	7.732	0	113	91.920	1.032.216
JPMorgan Fleming USD Liq F.................	439.928	11.310	0	0	478.953	930.191
International Private Equity Fund II........	648.857	22.374	0	0	111.872	783.103
Artemis Holding - EUR Class....................	564.722	0	0	0	32.678	597.400
Stefnir Multi Strategy Fund........................	216.874	39.443	0	0	203.217	459.534
Alþjóða Fasteignasjóðurinn........................	335.068	24.483	0	0	77.996	437.547
Ishares MSCI Australia Index....................	393.632	9.060	0	0	28.259	430.951
AXA Rosenberg Japan Eqty-A.................	368.098	7.896	0	0	48.819	424.812
JPMorgan Inv F. - Japan Sel. Eq. F...........	297.385	6.328	0	0	8.690	312.403
JPMorgan Fleming EUR Liq. Fund..........	319	0	0	115	289.992	290.426
GIR Capital Management...........................	159.513	10.497	0	0	42.332	212.342
Stefnir Scandinavian Fund..........................	104.498	4.516	0	0	26.955	135.969
Uppspretta Icelandic Cap.Ven...................	17.264	870	0	0	3.176	21.309
Fidelity Nordic Fund..................................	2.964	75	0	0	17.515	20.554
KIF Icelandic Equity..................................	10.780	0	0	0	5.835	16.614
KMS Global Equity.....................................	29	0	0	1.251	0	1.281
Arctic Ventures I..	789	34	0	0	0	823
ACM Global Short Maturity.......................	553	0	0	0	5	558
Fidelity European Growth Fund..............	0	21	0	0	0	21
	17.087.083	425.754	0	1.480	3.850.726	21.365.042

Fjárfestingarstefna Frjálsa lífeyrissjóðsins 2010 (úrdráttur)

Forsendur fjárfestingastefnu

Eignir Frjálsa lífeyrissjóðsins skulu ávaxtaðar í samræmi við 36. gr. laga nr. 129/1997 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða, 7. gr. samþykkta Frjálsa lífeyrissjóðsins og samkvæmt nánari reglum Fjármálaeftirlitsins. Frjálsi lífeyrissjóðurinn skiptist í fjórar fjárfestingarleiðir innan séreignardeildar annars vegar og tryggingadeild hins vegar.

Umfjöllun um réttindakerfi

Tryggingadeildin er með eina fjárfestingarleið og tekur við lágmarksiðgjöldum sbr. 2 gr. laga nr. 129/1997. Sjóðfélagar lífeyrissjóðsins eiga val um þrjár leiðir sem uppfylla skilyrði laga um lágmarkstryggingavernd. Í Frjálsi leiðinni er öll lágmarkstryggingarvernd tryggð úr tryggingadeild sjóðsins, en í Erfanlegu leiðinni er hluti réttinda veittur sem bundinn séreignarsparnaður þar sem útborgunum eru settar þrengri skorður en gildir um viðbótarsparnað. Almennur ellilífeyrisaldur er 70 ára, en sjóðfélaga er heimilt að flýta töku lágmarksréttinda um allt að 10 ár og fresta töku þeirra um allt að 5 ár. Í Tryggingaleiðinni rennur allt 12% lágmarksiðgjaldið í tryggingadeild, viðmiðunarellilífeyrisaldur er 67 ára og hægt er að flýta töku ellilífeyris um allt að 7 ár og fresta um allt að 5 ár. Iðgjöld til samtryggingadeildar eru 7,40% í Frjálsu leiðinni en 3,10% í Erfanlegu leiðinni. Lágmarksiðgjöld til sjóðsins eru 12% af iðgjaldsstofni.

Í séreignardeild eru fjórar mismunandi fjárfestingarleiðir sem taka við séreignarsparnaði. Fjárfestingarleiðirnar taka bæði við bundinni séreign og frjálsri séreign.

Í samræmi við það sem að ofan greinir skal skipting verðbréfaeigna Frjálsa lífeyrissjóðsins í grófum dráttum miðuð við þau eignamörk sem tilgreind eru hér í töflunni að neðan. Eignaskipting getur farið tímabundið út fyrir tilgreind mörk, m.a. vegna skyndilegra breytinga á markaðsgengi verðbréfa. Skal þá leitast við að lagfæra hlutföll í eignasamsetningu eins fljótt og mögulegt er.

Fjárfestingarstefna	Frjálsi Áhætta*		Frjálsi 1		Frjálsi 2		Frjálsi 3		Tryggingadeild	
	Markmið	Vikmörk	Markmið	Vikmörk	Markmið	Vikmörk	Markmið	Vikmörk	Markmið	Vikmörk
Innlán í bönkum og sparisjóðum	0%	0% - 25%	0%	0% - 25%	5%	0% - 25%	25%	0% - 50%	5%	0% - 25%
Ríkisvíxlar, ríkisskuldabréf og skuldabréf með ábyrgð ríkissjóðs	46%	20% - 100%	50%	20% - 100%	70%	40% - 100%	60%	30% - 100%	70%	40% - 100%
Skuldabréf bæjar- og sveitarfélaga	2%	0% - 15%	4%	0% - 15%	5%	0% - 10%	5%	0% - 10%	5%	0% - 10%
Skuldabréf og víxlar banka, sparisjóða og annarra lánastofnana	2%	0% - 15%	4%	0% - 10%	5%	0% - 10%	5%	0% - 10%	5%	0% - 10%
Fasteignatryggð skuldabréf	0%	0% - 5%	2%	0% - 10%	0%	0% - 5%	0%	0% - 5%	0%	0% - 5%
Hlutabréf	35%	0% - 60%	30%	0% - 55%	10%	0% - 25%	0%	0% - 1%	10%	0% - 25%
Sérhæfðar fjárfestingar	5%	0% - 10%	5%	0% - 10%	0%	0% - 5%	0%	0% - 1%	0%	0% - 10%
Önnur verðbréf	10%	0% - 40%	5%	0% - 40%	5%	0% - 30%	5%	0% - 30%	5%	0% - 40%
Samtals	**100%**		**100%**		**100%**		**100%**		**100%**	
Hlutabréf	**35%**	**0% - 60%**	**30%**	**0% - 55%**	**10%**	**0% - 25%**	**0%**	**0% - 1%**	**10%**	**0% - 25%**
Innlend hlutabréf	0%	0% - 10%	0%	0% - 10%	0%	0% - 5%	0%	0% - 1%	0%	0% - 5%
Erlend hlutabréf	35%	0% - 60%	30%	0% - 45%	10%	0% - 20%	0%	0% - 1%	10%	0% - 20%
Önnur verðbréf	**10%**	**0% - 40%**	**5%**	**0% - 40%**	**5%**	**0% - 30%**	**5%**	**0% - 30%**	**5%**	**0% - 40%**
Skuldabréf fyrirtækja	10%	0% - 30%	5%	0% - 30%	5%	0% - 30%	5%	0% - 30%	5%	0% - 30%
Annað	0%	0% - 30%	0%	0% - 30%	0%	0% - 25%	0%	0% - 25%	0%	0% - 30%

Ef fjárfest er í sjóðum eða afleiðum er horft til undirliggjandi eigna. Í þeim tilvikum sem fjárfest er í erlendum myntum er heimilt að nota gjaldeyrisvarnir í því skyni að draga úr áhættu af gengisbreytingum erlendra gjaldmiðla. Fjárfestingarstefnan er endurskoðuð a.m.k. árlega og getur hún breyst vegna lagabreytinga og/eða skv. ákvörðun stjórnar að undangenginni tilkynningu til Fjármálaeftirlitsins.

Með sérhæfðum fjárfestingum er átt við 8. tölulið 1. mgr. 36 grein laga nr. 129/1997 (Í hlutdeildarskírteinum eða hlutum annarra sjóða um sameiginlega fjárfestingu). Fjárfestingar í framtakssjóðum (e. Private equity), vogunarsjóðum (e. Hedge funds), fasteignasjóðum (e. Real Estate funds) og hrávörusjóðum (e. Commodities) flokkast flestar undir þennan tölulið. Bæði getur verið um að ræða innlendar og erlendar fjárfestingar.

* Stefnt er að því að fjárfesta 10% af skuldabréfasafni Frjálsa Áhættu í höfuðstólstryggðum skuldabréfum og ræðst ávöxtun þeirra einkum af þróun hlutabréfa- og eða verðbréfavísitalna.